

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. januarija 1874.

Obsseg: Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. — Kedaj je bolje krave molsti? — Gospodarske novice. — Kozé, kozíce ali osepnice. — Modri izreki. — Avstrija še zmirom na cedilu. — Politični petelini. — Narodno blago. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. *)

Ako hočemo o pravilni pomnožitvi vinske trte s pomočjo njenega lesa govoriti, prašati se moramo pred vsem: od katerih trt nam je les jemati in se kovči rezati.

No, sorte ne moremo tukaj v poštev jemati. Vsaj ona je reč posamesnih namenov, ampak le stan lesa. Gledé stanú lesa veljá pa vedno za neovrgljivo pravilo to, da se smejo le od tistih trt kovči jemati, katerih mladike so popolnoma dozorele, so zdrave in trdne. Od premladih trt se toraj ne smejo kovči rezati, kajti one navadno imajo veliko zrklo — nasledek hitre puble rašče — to je pa krivo, da so kaj krhkega, tako rekoč surovega lesa; to pa stori, da se iz teh izgojene trte nikdar tako dobro ne sponašajo, kakor pa one, katerih kovči so na starejših trtah rastle.

Pa tudi lesa bolnih ali od toče poškodovanih trt ni jemati, kajti iz prvih izrastle trte ostanejo vedno slabotne — kar skušnja žalibog preveč spričuje — one drugih se pa nič kaj prav ne vkoreničijo, zlomijo se pa tudi kaj rade, kar jih še celó za bilfanje nespodobne stori.

Drugo čez vse važno vprašanje je to: kateri les nam je vzeti? — Na trti razločujemo les različne starosti in po tej gotovo tudi gledé na pomnožitev različne vrednosti.

Kar se izvolitve lesa tiče, najdemo po posamesnih vinorejskih deželah in krajih zeló ne enake navade. Tako jemljejo v nekaterih izključljivo le enoletni les — toraj mladike ali rozge — kateremu le za spoznanje starejšega dveletnega lesa tako rekoč le en prstan na spodnjem koncu puščajo. Drugod puščajo enoletnim kovčem že več starejšega lesa, tri do štiri palce dolg košček, kateremu v Vipavi pēta pravijo. Zopet drugod upotrebuje se les, katerega ena polovica je stara, dve ali še večletna, druga pa enoletna; da! najdejo se še celó kraji, v katerih se kovčem le za spoznanje mladega lesa pušča — mladike treh do štirih očes — ves ostali je pa dve ali celó večletni.

Nastane toraj vprašanje: katera med vsemi temi navadami je prava? — Odgovorili bi lahko koj ter

rekli: ta, a nobena druga. Tega pa ne storimo, kajti nihče ni dolžan kako skušnja koj na prvi mah verovati, marveč treba je, popred po vzrokih prašati, zakaj se to ali uno trdi, in v dokazih prepričanja iskati. Dokazati pa, da je šega, katero bomo za pravo trdili ter priporočali, v stanu smo le po tej poti, da se popred še nekoliko okoli ozremo ter pozvemo, kaj nas v tej zadevi narava sama, to je, njene popolnoma določene postave o rašči, o moči življenja učijo, — kaj nam one — velevalo.

Pogledimo toraj v naravo, in opazujemo močno, pri potoku rastečo robido, nad katero se je nekoliko brežine odtrgalo, ter jo ozemljalo. Odkopljimo jo in poglejmo, kako se je ozemljano njeno staro deblo v teku leta predrugačilo. Najdli bomo sicer, da je rumeno postalo, koreniki pa le za spoznanje, ali pa celó čisto nič zagnalo; med tem ko so njegove mladike, katerim ni priložnost dana bila, se po kakem grmovji ali drevji pospeti, na končeh, s katerimi so zemljo dosegle, krepko vkoreničene.

Od vode izrita, ter v znos prevržena vrba ali topola krepko ozeleni, da naprej raste, dasiravno so vse njene korenike v zraku, in le mlade vejice v znosu zasute, v katerem so pa krepke korenike zagnale.

Obsujmo nizko iz kutnenega ali pa murbovega debela izrastle mladike z zemljo, in našli bomo čez leto dni vse vkoreničene, deblo pa — golo kakor pred ozemljanjem. Odkopljimo po naključbi ali pa nalašč zasuto vinsko trto, in prepričali se bomo tudi pri tem, da so se njene mladike v primerno kratkem času kaj dobro vkoreničile, da! boljše kakor mladike vseh do zdaj navedenih rastlin; stari les ostal je pa zopet le gol.

Iz vseh teh primerov moramo toraj sklepati to, da je na rastlinah, katerih les ima to dobro lastnost, da se v zemlji — ne ločen od matrne rastline — v kratkem času dobro vkoreniči, ravno mladi les tisti, kateri ima to lastnost v največi meri. (Dal. prih.)

Kedaj je bolje krave molsti:

ali predno se jim klaja poklada ali med tem ali po tem?

Ni vse eno, kedaj se krave molzejo: ali predno se jim klaja poklada ali med tem ali po tem.

Po skušnjah je to potrjeno.

Krave molsti (dojiti), predno se jim klaja (futer) poklada, jim najbolje tekne, pa je tudi gospodarju naj-

*) Da na škodo celemu poduku, ki se nahaja slovenskim vinorejcem na korist v tem spisu, nismo pretrgali tega članka, začetega v 51. listu lanskim „Novic“, nadaljujemo ga zdaj.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izahajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. januarija 1874.

Obseg: Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. (Dalje.) — Nekaj od čebelarstva na Ruskem. — Državne ali cesarske založnice. — Dvojni sveti večer. (Dalje.) Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novi čar.

Gospodarske stvari.

Nekoliko o pomnožitvi vinske trte.

(Dalje.)

Omenjeni resnični prikazni se pa ne moremo čuditi, vsaj so vendar mladike tudi tiste, katere se nad zemljo z največjo raščo, največjo močjo življenja od drugih delov rastline bistveno odlikujejo, kajti vse spremembe, katere se na vseh naših lesnatih rastlinah med letom vršijo, vršijo se na mladikah, katerih glavni deli so očesa, popje. Veliko bogastvo raščne moči, moči življenja mladik, naših lesnatih mladik dokazuje se nam še posebno v tem, da smo v stanu iz vsacega njihovih glavnih delov, iz vsacega očesa, lastno, samostalno rastlino tudi po tem še narediti, ko smo jo odstranili od matere ter ugodnim pogojem rašč podvrgli. Moč življenja je toraj v popji v ravno isti meri združena, kakor v semenu, se ve da se ena od druge v tem bistveno razločuje, da se prva pod vplivom nadzemeljskih ugodnih pogojev — katere vse pod cepljenjem zapopadamo — vedno krepko razvijati prične; druga pa tega nikdar storiti ne more — seme mora v zemljo priti. Nasproti je pa tudi resnica, da je število rastlin, katerih posamezno popje se v zemlji v samostalne rastline spremeniti dá, proti onim, pri katerih tega storiti ne moremo — le kaj majbno, izginljivo. Vse to pa nas ne more motiti; dovolj nam je v dokaz, da se v mladikah največja moč življenja znajde, ter da se ta ne le kakor sploh nad zemljo, v največji meri razodeva, ampak tudi pod zemljo pri tistih rastlinah, katere se s pomočjo lesa, in ne le semena pomnožiti dado. V mladosti je krepost in pomnožitev. To je postava narave, katere se hočemo in moramo tudi pri izvolitvi in pomnoženju vinske trte namenjenega lesa držati.

Dokazali smo toraj, da najmlajši les na trti — to so enoletne mladike ali rozge — je tisti, katerega se imamo z najboljšo nado za pomnožitev posluževati. Navada taci krajci, v katerih se to izpolnjuje, je toraj prava, vse drugo je napačno.

Da to vemo, nam pa še ne zadostuje, kajti vedeti moramo tudi dalje to, kako da se ima tak mlad les pravilno pripraviti, — kako da se ima rezati, kako dolg puščati.

Na prvo vprašanje kar naravnost odgovoriti zopet ne gre, marveč moramo spet vzroke popred razodeti. Od vkorenitvenja kovči je odvisna gledé uzkrainosti, gledé trpečnosti vsa vrednost prihodnje trte. Ako se kovč prav vkoreniti, in ako so jej tudi vsi drugi po-

goji krepke rašče podeljeni, to je, pravilno pripravljeni svet, v svesti si imamo biti, da se nam bode taka trta prav dolgo dobro obnašala. Ako se pa kovč prav ne vkoreniti, nikdar ne bode iz nje izrastla trta prav koristna, če tudi jej postrežemo kakor koli in kolikor koli hočemo, kajti korenike so žlica, so usta, s katerimi trta svoj živež iz zemlje zajema; če pa so ona pomanjkljiva, kaj pomaga vsa obilnost hrane? — Nič. Pomanjkljivo, slabo vkorenitvene so pa kovči takrat, kedar ne najdemo na njih vseh tistih korenik v pravi meri zastopanih, katere jim hrano od strani, pa ne manj iz globočine zemlje zajemajo. Vse korenike, katere na izkopani eno- ali večletni bilki najdemo, razdelimo namreč po prostoru, na katerem so iz kovči izrastle, v tri dele. Najspodnejše, katere prav na koncu kovči — iz pēte — izrastejo, imenujemo kronine, vse druge pa gori do najvišjih, ki so navadno prav goste in tanke, to so nosne, stranske. Lega stranskih in kronin nam že sama po sebi jasno kaže, kakošni namen da imajo. Kronine silijo namreč naravnost v tla, v globočino, one morajo toraj iz nje hrano jemati; stranske razprošene so pa skoro da vodoravno na vse strani okoli in okoli, kjer imajo ravno isto službo opravljati, kakor prve. Rosne korenike so brez vsega pomena.

Kakor hitro vse to vemo, vemo gotovo tudi to, da so prve veliko večje vrednosti memo družih, kajti hitro je hrana okoli trte posrkana tako, da bi morala vsled tega poginiti, ako bi se je iz globočine iskati ne mogla. Veče vrednosti so pa tudi gledé na sušo in mraz. Ali je mar trta z lepimi krepkimi stranskimi koreniki bolja, ako se zemlja dva, dva in pol do tri čevlje na globoko posuši? — Nič, in le kronine jo v tem slučaju gotove smrti rešijo, kajti one gredo tudi šest in še več čevljev globoko, kjer vlažnosti tako hitro ne zmanjka.

Vse to bode gotovo v dokaz velike važnosti in velike vrednosti kronin korenik zadostovalo. Ostane nam le še to, da pozvemo, kako, na kak način da si jih vinorejec najlože v pravi množini in pravi kreposti pridobi.

(Dal. prih.)

Nekaj od čebelarstva na Ruskem.*)

V neki vasi blizu mesta Baturin živi A. Prokopovič — menda največji čebelar Ruskega. V svojih čebelnjakih ima več tisuč panjev; z državno podporo vzdržuje že več let šolo za čebelarstvo v dveh razredih,

*) Iz „Slov. Čebele“, kateri vrednik je zdaj strokovnjak v čebelarstvu, gosp. župnik J. Jerič. Vred.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. januarija 1874.

Obseg: O zatiranju plevela. — Nekoliko o pomnožitvi vinske trte. (Dalje.) — Glas Nemca iz severne Amerike za Bismarkovo brezversko organizacijo svetá. — Mnogovrstne novice. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

O zatiranju plevela.

Spisal Fr. Kuralt.

Kako tužno se vrne poljedelec iz polja domú, ako opazi, da je njegovo polje prerašeno s plevélom, da le tú in tam kaka vsejana rastlina slabo poganja in od dné do dné v svoji rasti zaostaja. Plevél vživa ono hrano, katero je narava pripravila s trdom poljedelca za one rastline, ki jih je on za svoj živež vsejal.

Plevél, kakor sovražnik poljedelca, zadovoljen tudi s slabo zemljo, krepko napreduje v svoji rasti, ter vsejane rastline zaprečuje v razvitku.

Kaj je temu krivo? si misli marsikater poljedelec, da na njegovem polju je več plevéla, kakor žita, ali pa kake druge koristne rastline?

Na to odgovoriti je lahko. Največ temu kriv je poljedelec sam. On sam si je vsejal plevél, ali z neĉistim semenom ali pa z nepognjitim gnojem, in zato bode tudi plevél žel.

Včasih res kriva je tudi zemlja, kedar ima že vko-reninen plevél v sebi. Zato ima pa poljedelec sredstva, da tako zemljo očisti plevéla, ter pripomore rasti drugih rastlin.

Najnavadnejša in najboljša sredstva temu so:

1. Da se mokri zemlji po jarkih voda odpelje, kajti vedeti se mora, da plevél posebno ljubi mokroto;

2. da se sadi okopavina, to je, sadeži, ki se okopavajo, ker z okopavanjem se pokonĉá mnogo plevéla;

3. da se na posebno s plevelom zarašeno polje sejejo piĉne rastline, ker s svojo gosto rastjo plevél zatárejo ali se pa plevél še pred cvetom ž njimi vred pokosi. Jako škodljivo je plevél takrat kositi, ko je že odcvetel. S tem seme zopet na zemljo pada, ter se tako plevél na novo pomnoži;

4. da se v suhem vremenu orje ali pa njiva povlaĉi, da se izruvani plevél lahko posuši;

5. da se plevelna zemlja porabi za večletni pašnik, da se zemlja pohodi in plevel ne more tako svojih koreninic širiti. Tudi plevél ljubi posebno rahlo zemljo;

6. da se zemljo dobro gnojí in obdeluje. V taki zemlji postanejo vsejane rastline krepke in moĉne, in plevél lahko zatárejo;

7. da se prav kolobari, da ne sledi žito za žitom, ampak da se med tem vseje okopavina. Navadno ima vsaka rastlina tudi svoj plevél. Ako se ena in ista

rastlina več let zaporedoma na isto polje seje, se s tem tudi njeni plevél množi;

8. da se setev povlaĉi, ker se s tem mnogo plevela izruje in tako posuši. Mnogo njegovega zrna pa počne kasneje še kaliti, katero pa potem moĉnejše rastline v njegovi rasti zatárejo;

9. da se plevél poreže, in to pred cvetom ali pa ob cvetji. Po mnenju Davi-jovem je to najboljše storiti s srpom, kateri ima ojstrino z železnim vitriolom nama-zano. Pri preseku rastline to v-se posrkajo in se posuše. To storiti je najboljši takrat, kedar so rastline najbolj soĉne;

10. da se korenine plevelske pobirajo, posebno pri prahi, ter zmeĉejo na mešanski kup, da dobro segnjijejo;

11. da se upotrebi praha, ker tako ves plevel pride na površno zemljo, ter se lahko pokonĉá. Kjer je pa praha za današnje ĉase predraga, naj se le takrat upotrebi, ako se plevel drugaĉi zatreti ne more;

12. da se plevél s koreninami vred zakoplje, in to s prav globokim oranjem, da se v zemlji zaduši;

13. da se plevél požge;

14. da je semno zrne zmirom ĉisto in nepomešano s plevelskim zrnem. To je najboljše sredstvo, da se plevel ne zaseje;

15. da se plevél prešičem zmirom le prekuhan daje, ker velikokrat pride mnogo neprekuhanega zrnja od prešičev v gnoj, in od tam v zemljo, kjer počne zopet kaliti. Ako se pa plevél zmeĉe na mešanski kup, ali pa na gnoj, mora popolnoma segnjiti, da zrnje nima več moĉi kaliti;

16. da se plevél na zoratnicah in potih pokonĉá; mnogo plevelskega zrna veter iz potov na polje zanese, ter ga tako zaseje;

17. da se polje opleve. Pleti se mora ob pravem ĉasu, in to, kedar rastline še niso tako velike, da bi jih poljedelec mogel poškodovati, kedar zemlja ni premokra, ker bi se pohodila, in zopet kedar ni presuha, da se plevél lahko s koreninami izruje.

To so sredstva, dragi poljedelci, s katerimi si moramo plevél pokonĉati ali pa zapreĉiti, da ne pride na njivo. S tem si moremo naše pridelke poveĉšati in vrednost našega polja. (Kon. prih.)

Nekoliko o pomnožitvi vinske trte.

(Dalje.)

Oĉesa na kovĉih imenovali smo glavne dele zato, ker se nad, kakor tudi pod zemljo z najveĉo kre-

postjo življenja odlikujejo. Rekli smo tudi, da na izkopani bilfi 3 sorte korenin razločujemo, od katerih služijo kronine na konceh največ, stranske že manj, rosne pa celó nobene pozornosti; nismo pa povedali, na katerih prostorih vložene mladike da vse te korenike prav za prav izpahnejo. To hočemo, ker je neobhodno potrebno, zdaj dodati.

Mladiko naše trte smemo in moremo po njeni podobi v 2 dela razdeliti, namreč v člene, in pa v večidel velike tanjše koščke med členi. Člene imenujemo — kar se sicer iz ravno rečenega razvidi — tista mesta mladike, ki so proti drugim zdebena, in na katerih na oni strani očesa, na drugi pa tako imenovane vilice ali pa tudi nič, ne najdemo. Na izkopani bilfi najdemo to razdelitev prav po nastalih koreninah še posebno zapazimo kaj jasno markirano. Na členih namreč cel venec lepih krepkih korenin, na koščkih med temi jih pa ne najdemo čisto nič ali pa le sèm ter tje kak reven sled. Kakor hitro to zapazimo, nam ne more biti več uganjka, kako naj kovč, od katere na spodnjem koncu krepke kronine korenike zahtevamo, pripravimo; prirezati jo moramo namreč tako, da kovča s členom, v katerem je največ rašče, ne pa koščkom tenejšega lesa, kateri krepkih korenin nikakor ne zarine, ampak seguje. S tem gnjijenjem pa se kaj lahko tudi cela trta ugonobi. Umni vinorejci, katerim je vse to znano, odrežejo v resnici kovč ravno pod očesom, tako sicer, da člen skoraj polovičijo. Ta priprava kovči je po naravi utemeljena, kajti išče se korenika tam, kjer je za njih nastanje zadosti raščne moči založene.

Imamo pa na trti še druga mesta, katerih raščna moč ono posamesnih očes presega; presega jo pa le zaradi tega, ker je moč enega očesa večkrat zastopana, kjer toraj je tako rekoč več očes združenih. To mesto ni sicer na mladiki, vendar se kaj lahko z mladiko v dotiki pusti. Ono je namreč kaj majhen košček v več majhnih gub okroglo zvitega lesa, kateri večletni les od enoletnega loči, in kateremu zaradi svoje oblike prosto „dveletni prstan“ pravimo.

Odrežimo mladiko tikoma nad tem prstanom, in našli bomo, da bode iz njega dokaj novih mladik izrastlo, dasiravno nismo pred tem skoro nobenega očesa na njem videli.

Da! odrežimo mladiko dve, tri ali še celó več očes višje nad prstanom, ali pa pustimo jo tudi čisto pri miru, in vendar bomo pozneje zapazili, da bode trta ravno iz prostora bolj ali manj krepke mladike zagnala, kar je ravno od števila puščenih očes odvisno. V poslednjem slučaju bode se ve da kaj slabotne.

Vprašajmo se: od kod da to pride?

S tem, kar smo pred rekli, da je moč enega očesa na teh mestih večkrat zastopana, da je tako rekoč na vsakem takem mestu več očes združenih, smo na to vprašanje že odgovorili, kajti v resnici je vsak tak prstan z zadostimi, toda skoro nevidljivimi očesi obsijan, — ta očesa pa tako rekoč spó, ter čakajo, da bodo delavnost pravih očes po mladikah zastopale, ako potreba nastane. Imenujemo jih tudi v resnici spijoča očesa. Veliko več vrednosti, s takim prstanom končane kovči memo one brez tega, nam gotovo ni treba dokazovati, ker je iz vsega ravno navedenega tako rekoč zgrabljiva; potrebno je le, da povemo, kako da moramo ravnati, ako hočemo tak prstan na kovči pustiti. Prosto, odreže se kovč tikoma starega lesa pod prstanom; še bolje je pa, ako se kovč ne odreže, ampak odkrhne. Tako delajo na Reni.

Tako pripravljena kovč je pa razen tega, da kaj krepke kronine korenike napravi, tudi v tem oziru boljša, ker ni mogoče, da bi se po velikem zrklu kaka

gnjiloba vgnjezdila, kar se pri kovčih, katere prosto z očesom končajo, vendar večkrat rado pripeti.

Zdaj nam ostane še o dolgosti kovči govoriti. O tem pa prihodnjič. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Glas Nemca iz severne Amerike za Bismarkovo brezversko organizacijo svetá.

Berite in mislite!

Kako zeló Bismark po vsej Evropi razpenja svojo brezversko mrežo, v katero so s krvavo barvo vpletene besede: „weg mit der katholischen Kirche und was dran hängt!“ (proč s katoliško cerkvijo in kar se nje tiče), kaže nam jako jasno nemški Amerikanski časnik pod imenom „Wochenblatt der New Yorker Staats-Zeitung“ v svojem poslednjem listu preteklega leta pod napisom: „Europa im Jahre 1873“ (Evropa v letu 1873).

Ker vemo, da ravno zdaj bo zanimivalo naše bralce, slišati Bismarkov glas iz severne Amerike, naj jim iz gori navedenega članka podamo nekoliko posnetka.

Oni članek začneja svoje pisanje s tem, da si prizadeva dokazati „dobrotljiv vpliv Nemške vlade na vse glavne zadeve Evropske; raduje se, da je bila Francija potolčena od Prusov in da zdaj Nemčija ima prvo besedo v Evropi zato, ker je tudi Italija Nemčiji zaveznica postala in je tudi Avstrijska diplomacija že „novo politiko“ pričela.“

Dalje obžaluje severno-amerikanski Nemec, da preteklo leto „ni bilo republikanskemu principu ugodno, čeravno je k Francoski republiki pristopila še Španjska.“ „Al narodi latinskega plemena — pravi — ne veljajo za republiko, kajti oni ne poznajo zmernosti v svobodi, svoboda se prekuene pri njih brž v razuzdanost, čemur priča je Pariška komuna. Zato bode v Evropi nadvladala republika in krepko se vkoreninila še le takrat, ko se republike poprime narod tak, kakor je nemški ali angleški, ki ima nemško krv v sebi. Prekucije na Francoskem in Španjskem pa so prestrašile Nemce, in zato ostanejo še cesarji in kralji za zdaj in morebiti delj časa na krmilu Nemškim narodom. Ker pa republika dandanes ni še dosegljiva, treba je bilo od ene strani iz več manjših dežel Nemških eno veliko Nemčijo napraviti, ki se bode dala še razširiti (Amerikanski Nemec menda misli na Avstrijo?), od druge strani pa kar najbolj mogoče svobodne (liberalne) ideje širiti. To oboje je za zdaj namestek (surogat) za republike.“

Ko je Amerikanski Nemec organično izpeljal svoje misli, kako bode sčasoma republika stopila na mesto kraljevske vlade, govori obširno potem o boji zoper Rimskega papeža, in med drugim pravi: „V zadnjem letu se je po odločni volji Nemške vlade boj zoper cerkveno gospodstvo popolnoma vnel in čedalje večo zgodovinsko veljavo za ves svet dobiva; vsem narodom celega človeštva bodo na dobro prišle one zmage, kateri si jih Nemška državna moč privojskuje.“ Potem Amerikanski Nemec govori o nezmotljivosti papeževi, katera je na noge spravila „starokatoličane“, ki o njej nič nočejo vedeti, — o uporih nekaterih Nemških škofov zoper državne postave, ki uničujejo cerkveno oblast, — o uravnavi razmer med državo in cerkvijo na Nemškem, — o šolskem nadzorstvu države čez ljudske šole, — o postavah Nemčije, ki škofom jemljejo oblast, da ne morejo sami brez vlade duhovnom služeb (za fajmoštre itd.) dajati, in sploh vso cerkveno oblast v nič devajo. „Po teh Pruskih cerkvenih postavah — piše Amerikanski Nemec

Nekoliko o pomnožitvi vinske trte.

(Dalje in konec.)

Ako pri izvolitvi in pripravi v pomnoženje namenjenega mladega lesa vinske trte na vse do zdaj omejeno pazimo, gotovo nam bode naš trud z dobrim, izvrstnim vspehom povrnjen, ako tudi dolgost kovči v pošteb vzamemo. Brez določitve prave dolgosti je pa ves ostali trud bolj ali manj zastoj. Velika važnost tako imenovanih kroninih kovčnikov je že dokazana; tudi je bilo povedano, kako je kovči pripravljati treba, da jih dobimo zadosti in krepke. Rekli smo namreč, da mora kovč kreposti življenja bogatim koščičkom končati, to je, ali z dveletnim prstanom, ali pa z očesom in členom.

Al kaj nam vsa na to mesto tako rekoč koncentrirana krepost življenja hasni, ako je ne izbudimo, ako je takim okoliščinam ne podvržemo, pod katerimi se lahko razvijati prične? — K razvitku vzbudi se pa le s tem, da se vstreže glavnemu dvema pogojema, to je, zadostni dotiki s zrakom in zadostnemu vplivu nadzemeljske gorkote, katerema se mora prosta pot pustiti, kajti brez teh dveh zadrembe nakupičena krepost; in konečno zaspí za zmirom. Prosto pot pustimo pa obema, ako naše kovči v primerno zrahljani svet primerno globoko vsadimo. Ako ni svet rahel, ali pa, ako v sicer rahlem svetu pregloboko sadimo, to je predolge kovči puščamo, nečimerna ostane vsa nada dobrega vspeha. Poglejmo umnega vrtnarja, kedar si skuša svoje cvetlice s pomočjo cimic pomnožiti, — kam jih potakne? — v zemljo s peskom zelo pomešano. Peska pa gotovo za to ne primeša, da bi iz njega rastlinam kaj hrane prihajalo, ampak čisto samo zaradi rahlosti. Poglejmo umnega gozdarja. On, ako si hoče vrb ali pa topolov itd. pomnožiti, ne vzame sajenic in pa železnega kola — štange — na ramo (kar večidel neumni kmetovalci storé), ampak podá se s sajenicami in kopalnim orodjem na mesto zasaditve. Vspeh obeh je pa se ve da tudi različen, kajti vrtnar opravi nekoliko večje delo enkrat za vselej, gozdar ima pa s potikanjem vedno opraviti. Umni vrtnar in umni gozdar pa razen na rahlost tudi na pravo globokost mislita, in bodo naj sajenice dolge kolikor hočejo, ona jih vendar čez neko gotovo globokost ne bosta potaknila, ker vesta, da se v preobili globokosti krepost življenja vzbuditi ne more, in to zato ne, ker zrak in gorkota nimata dovoljnega dohoda.

In v resnici se lahko prepričamo, da je globokost, do katere se sajenice lahko dobro ukorenijo, ostro določena; kajti izkopajmo dva ali dva in pol, tri ali tri in pol, in pa celó štiri čevlje globoko nasajeno ozelenelo sadiko; in pri vseh bomo našli, da globokejša kakor dva ali pa dva in pol čevlja ni jedna krepkih korenin zagnala ni, če tudi je še tako dobro bila z vsem preskrbljena. Našli bomo pa tudi, da so pregloboko sajene zelo slabe, večji del pa — suhe.

Kar velja pa za umnega vrtnarja in gozdarja, veljati more tudi za umnega vinorejca, da! za tega še v veliko večji meri. On naj toraj pri pomnožitvi vinske trte, to je pri zasajenju novih vinogradov za to skrbi, da svet globoko prekoplje — manj kakor 3 čevlje nikdar — ter da v prekopani svet kovči pregloboko ne zasaja, to je, da jih — ker je najboljša, da le eno oko iz zemlje gleda — daljše kakor 2 čevlja, ali pa k večjemu 2 čevlja in pol nikdar ne reže. Misel, da se z daljšimi, 3 do 4, ali celó 5 čevljev dolgimi kovči nov zasadi suše obvaruje, je popolnoma bôsa; kajti kaj pomaga dolgost petih čevljev, ako pa trsje goli ostanejo? — nič. Suše obvaruje se pa novi zasadi lahko s tem, da se namesti dolgih kovči dolge že vko-

reničene bilfe vzamejo, kajti ako se tudi v preveliki globočini korenike z nova narediti ne morejo, pa v tej vendar lahko naprej rasto, se ve da ne pri vseh rastlinah — pri drevji že ne — pri trti pa gotovo. Dolge bilfe doseči pa ni nikaka umetnost, vsaj lahko kovči kolikor hočemo poveševno ali ležeče zabilfajo.

To, kar je bilo v vsem do zdaj nasvetovanega, naj bi si še posebno Vipavci dobro zapomnili, po tem naj bi pa tudi v bodočnosti ravnali; kajti ravno pri njih so, gledé pomnožitve vinske trte, zelo vse napake doma. To trdimo iz prepričanja.

D. R.

Politične stvari.

Poslanca Bärenfeinda govor v državnem zboru.

V zadnjem listu smo omenili govora poslanca Bärenfeinda v 20. seji državnega zbora pri glasovanju za dovolitev novincev (rekrutno postavu), in obljubili svojim bralcem priobčiti ga po stenografičnih zapisnikih. To obljubo s slovenskim prevodom „Slovenčevim“ spolnimo danes. Poslanec Bärenfeind je govoril tako le:

„Če sem prosil besede, zgodilo se je to iz tega namena, da utemeljim svoje glasovanje, ker bom glasoval za postavu, kajti teža te postave sloni na ramah kmetiškega stanu, o katerem se govori, da je najtrdnjša in najzvestejša podpora državi.

Predno pa oddam svoj glas, mislim, da imam dolžnost in pravico preiskavati, kako država povrača dolg, kako se véde proti kmetiškemu stanu. Ta preiskava pelje, žalibog! k spoznanju, da država kmetiški stan ne le v nemar pušča, timveč še marsikaj počenja z njim, kar njegovo dobro voljo, zvestobo in udanost njegovo v hudo skušnjavo zapeljava.

Kmetiški stan se po večini bliža propadu, kakor je tudi obrtnija že na kant prišla. Na tej strani sistema vladanja, na oni materijalno pomanjkanje sta vzrok in nasledek, ki se neločljivo skup držita.

Trdi se, da se je zapazilo, da splošna revščina in nadloge kmetiškega stanu v vladinih krogih ne narejajo dosti vtiska, da se tam za zadovoljnost ali nezadovoljnost ljudstva malo zmenijo, da jim je za godrnjanje milijonov zvestih podložnikov malo mar in da se dežele le kot predmeti za davke in zaloge novincev (rekrutov) v ozir jemljó. Zapazilo se je, da se je delovanje vlade skazovalo le s tem, da so se po umetno pridobljenih večinah državnega zbora Dunajskega kovale postave, ki so pogosto v nasprotju s potrebami in pravicami dežel. Tako daleč je že prišlo, da se narodi že pred vsakim sklicanim državnim zborom tresejo, ker morajo vselej se pripraviti na novo razžaljenje. Posebno kmetiški stan se po nemogočih javnih bremenih (davkih) in po napačno urejenem organizmu močno stiska. Posameznim deželam pri tem vsled centralističnih postav ni mogoče vrediti se po različnih lastnih potrebah in merodajnih svojih razmerah.

Kmetiški stan trpi dalje zavoljo splošne javne nevarnosti, ki je dospela že do neprenesljive mere in ki je pravo zasmehovanje države s postavami. Jaz moram obžalovati, da se vladi nič ne mudi odgovoriti na mojo, to stvar zadevajočo interpelacijo.

Dalje kmetiški stan po pravici toži, da se ni le mir med cerkvijo in šolo skalil, temveč da se ravno zdaj po splošnem glasu ljudstva tudi dela na to, da se razkolstvo, ki se na posvetnem polju že povsod šopiri, presadi tudi na polje cerkveno, — toži se, da njegova mladina v ljudski šoli divja postaja, da se njegovi sinovi v vojaški službi zapeljujejo k zaničevanju svojih